

הסתמכויות וביעות בדרך לאגולה

"ויהי בשלח פרעה את העם, ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הווא" (שמות י"ג, י"ז). כל התירוצים אשר רשי' ואחרים מתריצים לעיכוב זה אינם נוחים, כי בכל זאת נוצרו בעיות אמונה קשות. אילו באנו היישר לארץ ישראל, מסע דרך של אחד עשרה ימים בלבד, הינו ניצולים מעשרה נסיונות, ומהתאי עגל ומרגלים. הצלון הגדול שכל בני הדור ההוא מתו במדבר, לא היה קורה אילו הגענו לארץ ישראל מיד. גם הינו מניחים את אויבינו על ידי כוח ההפתעה שהיינו מפתיעים אותם מיד ב策תנו מצרים.

לא די בכך, אלא ה' גם גרם לכך שהמצרים ירדפו אחריהם. כאשר פקד על משה לשוב לכיוון מערב "וישבו ויחנו לפניו פי החירות" (י"ד, ב'), תהו המצרים על ששלחו את ישראל והסיקו מסקנה: "נובכים הם בארץ, סגר עליהם המדבר". "ויהפק לבב פרעה ועבדיו וכו' ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו?". התארגנו חיש מהר כל חיל פרעה, שיש מאות רכב בחור [המיומנים ביותר] וכל רכב מצרים, ורדפו אחרי בני ישראל. וכאליו לא היה זה מספיק, משום מה בקש ה' שיקחו בני ישראל מהמצרים כל כסף וכלי זהב וশמלות, כביבול בהשאלה, ולקחת כל אלו מהם על מנת לא להחזיר? הרי עצם ההרגשה של ניצול וקיופוח הרגיז את המצרים, והתסיס מידת נקנות לרדוף את בני ישראל ולהכותם שוק על ירך. ושנית, הרי פרעה שלח אתכם סוכנים סמויים ("איקטורין", רשי' לפסק ה', "שחקנים" בלועזית), והם ראו שלמרות בקשותם לצאת רק לשישה ימים, אין היהודים מתכוונים כלל לחזור מצריימה. "וחמתו בערה בו" על המרמה וההטעה המכוננת. ובכן נשאל, משום מה הושיף ה' שמן למדורה להציג חמתם של פרעה למצרים, ולהביא את בני ישראל למזכקה קשה זו?

בMRIROT נפשים התלונות בני ישראל למשה: "הambilי אין קברים למצרים לקחתי לנו מות במדבר?" (י"ד, י"א). לפי הירושלמי (תענית פרק ב', הלכה ה') נחלקו אז ישראל על הים לארבע כיתות. אחת מהן האומרת "נחים לרמצרים". וקובוצה אחרת, מתוסכלת, אמרה: "ניפול ליטם", כלומר נטאבד. והרי אם הקב"ה היה מעוניין לגאול אותנו, יעשה זאת בצורה פשוטה וישרה ללא סיבוכים ובלי להקשות עליינו. והרי הוא כל יכול, ואין לו שום מניעה מלhaziיל בשלמות ולא עיכובים.

המשמעות לכל השאלות הנ"ל הוא שהקב"ה מעוניין לromeם אותנו על נס ולבנון אותנו כיצד נגיב למצרים מביכים. הוא בודק: כאשר התוכנית אינה מתקדמת לפני מה שנראה לנו טוב וישראל, האם נרים ידים ונתייאש? האם נסיק מסקנה שה' אינו מקיים את הבטחותו? לכן בסוף כללילה, ככל שמתקרבים יותר לבוא היום,

נহיה חושך מחריד. כן ככל שהיושעה מתקרבת, נהייה המצב מדכא ומתרסל. והכל כדי לבדוק אם באמת אנו מאמינים בני מאמינים בהבטחותיו של ה'.

יש הרבה הנושרים לאורך כל מסע ההיסטוריה שלנו. בהיותנו למצרים, גם אחרי עברו שמונה מכות למצרים, היו "יהודים" כאלו שישרבו לצאת מצרים בדרך לאرض ישראל. הם אותם שמתו במקת חושך (רש"י, שמות י', כב). גם בהיותנו במדבר היו שנ"שברו" מפני אימה ופחד, פן תהייה לנו תבוסה נוראה במלחמה בכיבוש ארץ ישראל. ولكن אמרו "נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר י"ד, ז). וכן למרות שהבטיח להביא את הדור ההוא לאرض המובטחת ("והבאת אתכם אל הארץ", שמות ז', ח), קפחו את זכותם. רק בני הנעור עד גיל עשרים ועוד כמה זקנים, הם שהגיעו לארץ הקודש. כי המכחיש דבר ה' על הגאולה מקופה בכך את זכותו. כי הבוחתו של הקב"ה היא בתנאי שהאדם לא יקלקל מצדיו. לדוגמא: אם ה' גזר על אדם شيء שונה שמונים שנה, אבל אם הוא בסכולותו משחק ממשחקים מסוימים (כמו צניחה חופשית בלי פתיחת המזנה עד לרגע אחרון, או נוהג רכב ב מהירות מופרזת בכביש וכיר"ב), ביכולתו של האדם למנוע ולקלקל גזירתו של הקב"ה. וכן אמר יהושפט המלך: "האמינו בה' אלהיכם ותאמנו, האמינו בנבאייו והצליחו" (דברי הימים ב', כ'). כלומר על ידי התחזקותכם באמונה, תאפרשו לה' לעשותכם אמוניים, איתנים ויציבים.

לכן בכוונה תחילת הגביה הקב"ה את רף הנסיוון והקשה علينا מאוד המשך דרכנו. דווקא כדי לזכך אותנו ולטהר את שאיפותינו בכוח ההtagברות היהודית האופיינית של "נתאמץ ונתגבר!".

לפני שירת הים כתוב: "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים וכו'. ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (שמות יד, לילא). מה פירוש לראות את מצרים מת? היהודים פקפקו שמא כמו שאנו יוצאים מצד זה של הים, יוצאים המצרים אף הם מהצד הנגדי? עשה ה' נס והוא פלט לשפת הים את גופותיהם של המצרים. כך הביא רשי"י מחז"ל. אם כך, תמה מה שכתוב "ויאמינו". כאשר רואים עובדות מול העיניים, אין זאת "אמונה", אלא בירור בפועל. אלא ודאי "אמונה" זו המוזכרתפה אינה עניין לкриעת ים סוף, אלא האמיןנו בזאת שעוד יגיעו לארץ הקדש, עוד יכbsו אותה ויצלחו בה. זאת אומרת, הבינו כי بما שיצאו ממצרים, וגם ה' הרג את רודפיהם, ודאי הקב"ה ישלים את המשימה, בה התחילה ויביא אותם אל המנוחה ואל הנהלה, כמו שהבטיחה בתחילת "וארד להצילה מידי מצרים, ולהעלוטו מן הארץ ההיא, אל ארץ טובה ורחהה, אל ארץ זבת חלב ודבש, אל מקום הכנעני" וכיר' (שמות ג', ח').

זאת אומרת, כאשר אנו בדורנו רואים שהקב"ה בצע כבר מקצת מהבטחותיו, צרכיinos אנו להתחזק ולדעת כי ודאי יקיים גם שאר הבטחותיו. ולמרות שאנו רואים נסיגות, מכשולים וקלוקלים בדרך שצפינו לה, אין לנו להתייאש. הרי אנו עדין במצב מבחון, עדין מנסה ה' אותנו אם לבנו שלם עמו או לא. נשאוב אמונה ממנה שאירוע לנו עד כה.

בפסוק הנ"ל יש כפילות מוזרה. "ויאמינו בה' ובמשה עבדו". הא כיצד אפשר להזכיר שניהם יחד בנשימה אחת? כאשר שמחו בני ישראל בשמחות בית השואבה, היו משוררים "ליה [שם ה'] ולק מזבח" (סוכה מה ע"א) ושאלו בגמרה (מה ע"ב) הייתכן? והרי כל המשתף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם, שנאמר "בלתי לה' לבדו". וענו חז"ל ע"י שניינו גירסא, ששרו "ליה אנחנו מודים (שהוא אלהינו), ולמזבח אנו משבחים" (על פועלת כפרתנו). כן כאן בפסוקנו, כיצד אפשר לכלול במסגרת אחת האמונה גם בה' וגם במשה? ומדוע חז"ל לא הקשו שם בסוגיה מהפסוק זהה? אלא ודאי הם ראו דברי תרגום אונקליס כאן המוסיף מלה של פרשנות. האמינו בנבואה משה. קלומר לא האמינו בכוחותיו האישיים של משה, אלא بما שהקב"ה שם הודיע העתיד בפיו.

וכן עליינו להזכיר לעניין גאולתנו הנוכחית. והרי כל הנביאים דברו על גאולה זו. עיין ספר "משמע ישועה" של מהר"י אברבנאל (בפרק "נביאים אחרים וכתובים", עמ' חכ"ח-ת"ל). כמו שאבות אבותינו נשתחבו שהאמינו בה' [וב[נבואת] משה עבדו, כן עליינו להאמין בנבואה כל מ"ח נביאינו אשר בשורה הייתה בפייהם על גאולתנו זאת. כל מאורעות ההיסטוריה מובילים להצלחה הסופית של ישראל בארץו. ואין בעולם דבר יותר בטוח ממנה. ואם משך מאה שנה אנו וואים נסים ונפלאות (כמו הצלחתנו נגד גיורת ה"ניר הלבן" של האנגלים, ונגד שבע מדינות ערבי במלחמה הקוממיות, ומלחמות ששית הימים וכו'), וכן גנד רשות ועינויים עולם המערב במלחמותנו נגד הטורו) בזאת ידענו כי יש להקב"ה תוכנית, והוא פועל על פיה. ניקח לנו למורה דרך דרך רבנו אברהם קוק, שכתב עוד בשנת 1913 "שהרי הננו רואים יד ה' נטויה לטובה לצמיחת קרן ישועה לישראל בארצנו הקדושה, ואין שום ספק כלל עביד קובל'ה nisiā לשקרא" [ה' לא עשה נסים לשוא] (אגרות, חלק ב', עמ' קסא). הרי גם משה רבינו ניבא על גאולתנו הנוכחית (עיין לשון רמב"ם, הלכות מלכים, פ"א סוף ה"א). יש לנו לקיים "ויאמינו בה' [וב[נבואת] משה עבדו].

יש הרבה משומרי המצוות, דתיים או חרדים, שאינם מאמינים בראוי בשורה זו. חז"ל (שבת לא, ע"א) הזכירו שהאדם נתבע "צפית לישועה?" והסביר חידושי הר"ן (על המסכת) "בימין". זאת אומרת, ככל יום ויום צירק האדם להיות במצב של מתח נפשי וציפייה, שהוא מאורע ציבורי פלוני או אלמוני הוא שיפתח וישלים הופעת הגאולה הנכسطת? תמיד תהיה זאת מחשבתו של אדם אודוט כל מה ששומע ב"חדשות" הפוליטיות או הציבוריות. וגם למשעים שהם שליליים, יצפה לכך הריאקציה שיופיע בהשגחה עליונה. "התיצבו וראו את ישועת ה'!". אבל לעומת זאת רואים להביע מושג שאיזה דבר מסוים יתקיים רק אחרי זמן רב, הם מתבטים "המשיח יבוא קודם". אין לך הוכחה לחוסר אמונה כמו הביטוי האומלל הזה. והרי יש להוכיח לו "בכל יום שיבוא"! יתרה מזאת, כותב הרב כי מתווך בטעון עז זה ידענו שהישועות שיגיעו אלינו יהיו נפלאות, עצומות ורבות יותר מצורתיינו הנוכחיות (אגרות הראי"ה, חלק א', עמ' פ"ז).

במלים אחרות. בני ישראל בזמנם האמינו במה שה' הבטיח להbias כלל ישראל לאرض הקודש. אמונה זו הייתה דока מותקota מתוך מקצת שנטקימה כבר לעיניהם. כן גם אנו במצבנו הנוכחי המביך, ממשלה כושלת, חוסר מעש מצד הגורמים הבתוחנים, אטיות לב בחוגים רבים שבאולוסיותינו, ניכור מאנשי התקורת, כל אלו לא ישעו עינינו ولבנו מהאמין שהקב"ה פועל כל הזמן, דוחף ומביא לידי קיום הבטחת הנביאים. עוד נראה בעינינו יישום ההבטחה הרשומה ברמב"ם (הלכות מלכים, פרק י"ב, הלכה ה', עיין שם). "ויאמינו בה' ובמשה עבדו".